

Кордас Владислав Геннадійович
студент гр. ПОФГм-11, ФФО, ЗУНУ, м. Тернопіль
Науковий керівник: д. е. н., професор Кізіма Т. О.

ВПЛИВ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ НА ОЩАДНО-ІНВЕСТИЦІЙНУ АКТИВНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ НА РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

У сучасних вітчизняних реаліях надзвичайно гостро актуалізувалися питання підвищення рівня фінансової грамотності населення. Це і не дивно, адже «стрімке поширення фінансових відносин на усі сфери життєдіяльності людини, залучення до участі на фінансовому ринку усе ширшого кола приватних інвесторів, наявність низки інвестиційних ризиків при вкладанні коштів у різноманітні фінансові проекти» [6, с. 16] вимагають від українців неабияких знань та докладання чималих зусиль для того, щоб навчитися оптимально формувати власний (сімейний) бюджет та ефективно управляти особистими фінансами.

Насамперед зазначимо, що «вітчизняна фінансова наука, на превеликий жаль, вивченню фінансів домогосподарств загалом та особистих фінансів (авт.) зокрема належної уваги не приділяє, хоча у зарубіжних країнах – це доволі розвинений і перспективний напрямок наукових та академічних досліджень» [3, с. 274]. Відтак дослідження основних трендів ощадно-інвестиційної активності громадян на фінансовому ринку України є надзвичайно актуальним і своєчасним у нинішніх економічних реаліях.

Принагідно слід акцентувати, що під трансформацією заощаджень населення в інвестиції вітчизняні науковці розуміють «механізм перетворення тимчасово вільних коштів (грошових ресурсів) домогосподарств у фінансові та нефінансові (матеріальні і нематеріальні) активи з метою отримання майбутнього доходу на ці вкладення» [4, с. 23-24]. А оскільки українці традиційно надають перевагу передусім такому інвестиційному інструменту як банківський депозит, то є необхідність проаналізувати їх інвестиційну діяльність на ринку банківських послуг.

Слід зазначити, що станом на початок 2021 року в Україні функціонувало 74 комерційних банки, з них 33 банки – з іноземним капіталом (у т. ч. 23 банки – зі стовідсотковим іноземним капіталом) [5]. Депозити домогосподарств України станом на квітень 2021 року становили 743,5 млрд. грн., з них: 452,8 млрд. грн. – у національній валюті і 290,7 млрд. грн. – в іноземній валюті [2].

При цьому важливо наголосити, що у 2020 році «гривневі вклади домогосподарств зросли на 26,4% (рис. 1), що є найвищими темпами зростання з 2010 року» [1]. Водночас «валютні вклади населення зросли лише на 2,2% у доларовому еквіваленті» [1].

Приріст гривневих депозитів за рік

Рис. 1. Динаміка приросту гривневих депозитів населення та підприємств України у 2018-2020 роках [1]

Помітною тенденцією на ринку банківських депозитних послуг стало зменшення вартості депозитів. Для населення у гривні вони зменшилися на 6 в. п. (до 8% річних). У валюті ставки впали на 1,2 в. п. і для домогосподарств становили 1,2% річних (рис. 2).

Процентні ставки за новими депозитами домашніх господарств (крім ФОП)

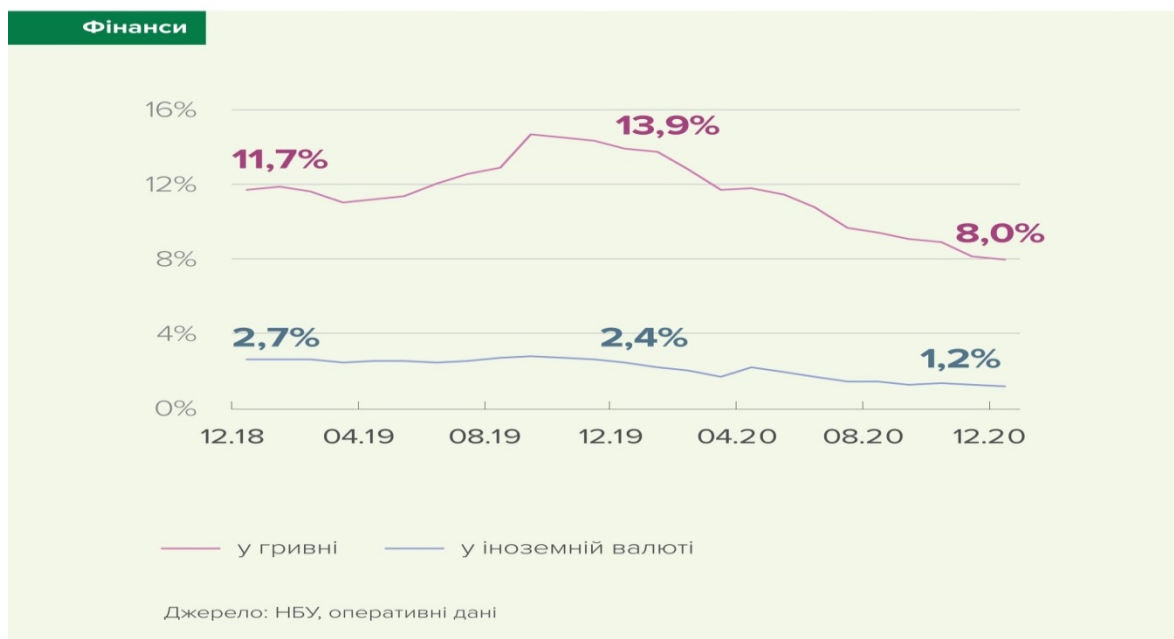

Рис. 1. Динаміка величини процентних ставок за депозитами домогосподарств України у 2018-2020 роках [1]

Також слід акцентувати, що пандемія COVID-19 спричинила у 2020 році зростання частки гривневих коштів «на вимогу» на 6 в. п. (до 56%), що було зумовлено перетіканням коштів населення зі строкових депозитів на карткові й ощадні рахунки, адже «громадяни через невизначеність подальшого розвитку подій прагнули мати вільні гроші на випадок непередбачуваних витрат» [1].

Відтак можемо стверджувати, що ощадно-інвестиційна активність вітчизняних домогосподарств продовжує базуватися на використанні такого традиційного фінансового інструменту як банківський депозит, котрий займає близько 90% в інвестиційному портфелі українців.

Список використаних джерел:

1. Гривневі вклади населення зросли найвищими за 10 років темпами. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/01/26/670371/>.
2. Депозити домашніх господарств України у розрізі валют і строків погашення. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial>.
3. Кізіма Т. О. Доходи домогосподарств: інтерпретація сутності та проблеми детінізації. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону* : наук. зб. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2009. Вип. V, Т. 1. С. 274–280.
4. Кізіма Т. О. Прагматика та перспективи трансформації заощаджень домогосподарств у інвестиції. *Економіка. Фінанси. Право*. 2010. №10. С. 22-26.
5. Кількість комерційних банків в Україні у 2021 р. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/>.
6. Юрій С. І., Кізіма Т. О. Фінансова грамотність населення в діалектиці сучасних освітніх тенденцій. *Фінанси України*. 2012. № 2. С. 16-25. URL: https://finukr.org.ua/docs/FU_12_02_016_uk.pdf.